

BIJLAGE

BIJLAGE 1

Lesontwerpen

Les 1-2:

Klas 11 havo – vwo 2 x 50 minuten + 5 minuten pauzetijd	
Model DA	BESCHRIJVING
Beginsituatie	<p>De leerlingen hebben ervaring met zoeken op internet, zowel binnen hun privé-leven als voor schoolopdrachten. Uit het vooronderzoek blijkt dat zij nog niet informatievaardig zijn. D.w.z. dat ze nog niet beschikken over de vijf deelvvaardigheden¹. Deze deelvvaardigheden worden daarom in de volgende vier lesuren stap voor stap aangeboden waarna de leerlingen een toets maken om hun opgedane kennis en vaardigheden te evalueren.</p> <p>Deze les (100 min) geef ik de leerlingen eerst instructie over de lessenreeks en de taken die daarbij horen. Vervolgens behandelen we stap voor stap deelvvaardigheid 1, 2 en drie. De leerlingen werken tijdens de lessenreeks met een oefentaak waarmee ze zich voorbereiden op het schrijven van een gedocumenteerd betoog dat zij later dit jaar moeten doen. De context waarin de instructie en oefentaken worden aangeboden is een de stelling waarvan het onderwerp de klas bezighoudt (zo bleek uit een recente discussie die ontstond n.a.v. de eigen stage). Deze stelling ('De wettelijke verplichting voor de maatschappelijke stage dient zo snel mogelijk terug te keren!') komt terug Na de behandeling van deze les evalueer ik aan de hand van korte retroperspectieve evaluatievragen de of de leerdoelen van deze les gehaald zijn.</p>
Leerdoelen (LD)	<p>Aan het einde van de les kan de leerling:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. alle eisen van de taak vaststellen (deelvvaardigheid 1) 2. een informatie- en zoekvraag formuleren (deelvvaardigheid 2) 3. alle criteria (te weten: betrouwbaarheid, controleerbaarheid en relevantie) van een valide bron benoemen (deelvvaardigheid 3) <p>Ik hanteer een normering van 70%, zie evaluatie.</p>
TIJD	

1 Te weten: 1. het vaststellen van de taakeisen en aard van het te leveren product, 2. opstellen van informatie vragen, 3. het vaststellen van de beoordelingscriteria, 4. het zoeken naar bruikbare en betrouwbare informatie, 5. het selecteren en bestuderen van informatie.

<p>Leeractiviteiten</p> <p>Ophalen voorkennis:</p> <p>(De leerlingen luisteren naar de directe instructie die de docent geeft over de inhoud en het doel van deze lessenreeks en een korte introductie (waar nog niet alle voorwaarden in worden genoemd) van de taak die ze krijgen.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – de lnl maken een woordveld van alle activiteiten die zij belangrijk vinden als ze een gedocumenteerd betoog moeten schrijven. – de leerlingen ordenen de activiteiten in een stappenplan, beginnend bij stap 1. – De leerlingen vergelijken hun woordveld met het stappenplan dat op de powerpoint verschijnt en dat ze deze lessenreeks zullen volgen. Ze passen waar nodig hun eigen document aan. 	15 min
<p>Bij leerdoel 1: taakeisen vaststellen</p> <ul style="list-style-type: none"> – De leerlingen bedenken wat zij moeten weten over taak(eisen) voordat ze aan de slag kunnen. Ze schrijven deze vragen op. – In een klassikaal leergesprek noemen en motiveren ze welke vragen ze hebben opgeschreven en hoe ze een antwoord kunnen vinden. – De leerlingen stellen de vragen die de docent moet beantwoorden (omvang, deadline etc.) aan de docent en schrijven het antwoord op. – In duo's bedenken de lnl een antwoord op de vragen die overblijven (doelgroep, kenmerken, etc.) en schrijven die op. – In een kort klassikaal gesprek benoemen ze wat ze hebben opgeschreven en passen waar nodig hun antwoorden aan. 	15 min
<p>Bij leerdoel 2: vragen formuleren</p> <p><i>Betekenis opbouwen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – De leerlingen luisteren naar de directe instructie die de docent geeft over de centrale (zoek)vraag met als doel het verschil tussen open en gesloten vragen, het type vragen en de kenmerken van de juiste zoektermen te begrijpen. Tijdens het luisteren schrijven de leerlingen de kenmerken op en bedenken ze hoe ze deze eigenschappen kunnen formuleren als belangrijke criteria voor een goede vraag. – Ze schrijven de criteria op en evalueren deze in een klassikaal gesprek. 	25 min

<p><i>Schematiseren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – De leerlingen leggen in een mindmap relaties tussen de verschillende deelonderwerpen van het onderwerp dat zij gaan onderzoeken. – De leerlingen kiezen welke onderwerpen ze willen meenemen in hun onderzoek door deze te onderstrepen. – De leerlingen bedenken een centrale vraag bij de onderwerpen die ze willen behandelen en formuleren daar open zoekvragen bij. Deze schrijven ze op. – In duo's evalueren ze elkaars vragen en geven elkaar waar nodig advies voor verbetering. Samen bedenken ze drie zoektermen die passen bij het onderwerp en de centrale vraag. – De leerlingen selecteren samen de zoekvragen die ze het meest geschikt vinden voor deze taak en de drie zoektermen die ze gaan gebruiken. 		
<p><i>Korte pauze</i></p>		5 min
<p>Bij leerdoel 3:</p> <p><i>Betekenis opbouwen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – De leerlingen kijken actief naar een instructiefilmpje waarin een expert voordoet hoe en uitlegt geeft over hoe je bronnen kunt beoordelen op betrouwbaarheid, controleerbaarheid en bruikbaarheid. De leerlingen schrijven ondertussen en na het filmpje op welke criteria voor het beoordelen van bronnen zij het belangrijkste vinden. – De leerlingen bedenken in duo's of er nog andere dingen belangrijk zijn bij het bepalen van de validiteit van bronnen. Ze schrijven deze op en maken hier samen een top-3 van. – In een klassikaal leergesprek bespreken zij hun aanvullingen. Ze luisteren naar de aanvullingen van de docent en klasgenoten en vullen waar nodig hun eigen criteria aan. 		15 min
<p><i>Schematiseren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – In duo's vergelijken ze elkaars aantekeningen. Ze maken samen een schema van de criteria die zij hebben verzameld en noteren een korte uitleg van de criteria. Ze motiveren hun keuze voor deze criteria. – Leerlingen benoemen in een klassikaal leergesprek de criteria die ze hebben opgeschreven. Ze leggen uit waarom elk criterium belangrijk is en wat de effecten kunnen zijn wanneer een bron niet aan het genoemde criterium voldoet. – De leerlingen vergelijken hun schema met het schema dat de docent n.a.v. het leergesprek op het bord schrijft (waarin de juiste criteria zijn opgesteld) en passen waar nodig hun eigen schema hiermee aan. 		10 min
<p><i>Evaluatie:</i> zie verder.</p>		
<p>Groeperingsvorm</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Individueel (met luistertaak luisteren naar directe instructie + opdrachten maken) – In duo's (bedenken, benoemen, vergelijken, evalueren) – Klassikaal (deelname klassikale leergesprekken: benoemen eigen antwoorden, vergelijken, aanvullen, reflecteren en evalueren) 	

Materiaal	<ul style="list-style-type: none"> • Pwp taakeisen • Proceswerkblad oefentaak • Pwp van stappenplan taak • Demonstratievideo bronnenonderzoek: https://vimeo.com/55451168 <p>Overig:</p> <ul style="list-style-type: none"> – extra papier voor aantekeningen – digibord met internetverbinding – schoolbord om criteria en kernwoorden op te schrijven
Onderwijs-activiteiten	<p>Ik geef directe instructie over elke deelvaardigheid. Ik maak de leerstof zichtbaar op het schoolbord en digibord.</p> <p>Ik begeleid de klassikale gesprekken en leid de leerlingen naar goede antwoorden. Ik zorg dat de leerlingen ten minste de juiste stappen en bijbehorende criteria en kenmerken per deelvaardigheid overnemen.</p> <p>Ik bespreek het werk van de leerlingen, beantwoord vragen en geef waar nodig aanvullingen.</p> <p>Ik observeer ik de leerlingen wanneer zij zelfstandig of in duo's werken. Ik stimuleer de leerlingen samen tot antwoorden te komen en ben terughoudend in het geven van aanvullende uitleg. Ik loop rond om ook tijdens de opdrachten (individueel en zelfstandig) de leerlingen naar goede antwoorden te leiden (zonder het goede antwoord te geven).</p>
Evaluatie	<p>Ik ga op twee manieren na of de leerlingen de leerdoelen van deze les behalen en de drie behandelde deelvaardigheden dus beheersen. Ten eerste doe ik dat tijdens de les door hen na de behandeling van elke deelvaardigheid in een klassikaal leergesprek te laten benoemen wat zij zojuist geleerd hebben. Om de individuele aanspreekbaarheid te realiseren, wijs ik hierbij zelf leerlingen aan om antwoord te geven op mijn vragen.</p> <p>Ten tweede geven de leerlingen aan het einde van de les schriftelijk antwoord op retroperspectieve evaluatievragen. Ze vergelijken daarmee hun kennis en vaardigheden aan het begin van de les met de stand van zaken na de aangeboden les. Ze kunnen beide situaties een score tussen 0-100 geven. Ik ben tevreden als hun met minstens 30 punten is gestegen.</p>

Les 3+4

Klas 11 havo – vwo	
2 x 50 minuten + 5 minuten pauzetijd	
Model DA	BESCHRIJVING
Beginsituatie	<p>In de vorige les hebben de leerlingen zich de eerste drie deelvaardigheden eigengemaakt. De leerlingen kunnen dus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. alle eisen van de taak vaststellen (deelvaardigheid 1)

	<p>2. een informatie- en zoekvraag formuleren (deelvaardigheid 2)</p> <p>3. alle beoordelingscriteria (te weten: betrouwbaarheid, controleerbaarheid en relevantie) van een valide bron benoemen (deelvaardigheid 3)</p> <p>Deze les behandelen we de laatste twee deelvaardigheden (4 en 5). Aan het einde van het eerste gedeelte van de les wordt hun kennis en vaardigheden in kaart gebracht d.m.v. retroperspectieve evaluatievragen. Na een korte pauze zullen de lnl dan de eindtoets maken waarin zij door het kennen en kunnen toepassen van elke deelvaardigheid aantonen dat zij informatievaardig zijn (deelvaardigheid 1-5). Voor een uitgebreide omschrijving en verantwoording van de toetsmethode, zie paper 3.</p>	
Leerdoelen	<p>1. De leerlingen kunnen zoeken naar informatiebronnen die voldoen aan de drie beoordelingscriteria (betrouwbaarheid, controleerbaarheid en relevantie). (deelvaardigheid 4)</p> <p>2. De leerlingen kunnen informatie selecteren en de validiteit ervan bepalen. (deelvaardigheid 5)</p> <p>Doel van de gehele lessenreeks waarvan in de eindtoets aan het einde van deze les moet blijken of deze gehaald is:</p> <p>3. De leerlingen zijn voldoende informatievaardig.</p>	
Leeractiviteiten		
<p>– Activeren voorkennis</p> <p>In een klassikaal leergesprek benoemen de leerlingen (die door de docent worden aangewezen) de taakeisen van de oefentaak, de criteria voor goede zoekvragen en de drie criteria voor valide bronnen.</p> <p>Bij leerdoel 1: <i>Stappenplan achterhalen</i></p> <p>– De leerlingen kijken/luisteren naar een demonstratie die de docent d.m.v. hardop denken geeft op het smartbord. Ze schrijven ondertussen op hoe hij informatie zoekt en selecteert voor drie zoekvragen.</p> <p><i>Schematiseren</i></p> <p>– De leerlingen bepalen of het zoekproces van de docent voldoet aan de in de eerder opgestelde taak- en criteria.</p> <p>– In duo's kiezen de leerlingen welke van de drie door de docent gevonden bronnen het meest valide is en formuleren een motivatie voor hun keuze.</p> <p>Bij leerdoel 2: <i>Stappenplan achterhalen</i></p> <p>– De leerlingen kijken/luisteren naar een demonstratie waarin de drie gevonden bronnen opnieuw getoetst worden aan de beoordelingscriteria.</p> <p><i>Schematiseren</i></p> <p>– Ze schrijven op hoe en op welke gronden de docent een uiteindelijke</p>		<p>TIJD</p> <p>5 min</p> <p>20 min</p>

<p>selectie maakt, welke bron het beste is, welke de tweede plaats krijgt en welke onderaan de lijst eindigt. Ze motiveren daarbij de reden voor deze rangschikking.</p> <p>– De leerlingen vergelijken hun antwoord met deze uitkomst en evalueren dit in een klassikaal leergesprek.</p> <p><i>Oefenen/ start integreren</i></p> <p>– Na de directe instructie over de oefentaak zoekt elke leerling naar bronnen voor bij het onderwerp en de zoekvragen van een andere klasgenoot (geformuleerd in les 1). Vervolgend selecteert hij drie van de gevonden bronnen die alle drie voldoen aan de drie beoordelingscriteria voor valide bronnen.</p> <p>– In duo's wisselen ze de gevonden bronnen uit en verklaren waarom dit goede bronnen zijn. De partner bekijkt de bronnen op internet en schrijft per bron op in hoeverre de bron voldoet aan de drie criteria.</p> <p>– In dezelfde duo's bespreken de leerlingen hun bevindingen en geven elkaar waar nodig tips.</p> <p><i>Korte pauze</i></p> <p>Bij leerdoel (doel lessenreeks) 3:</p> <p><i>Evaluatie / toetstaak</i></p> <p>– De leerlingen activeren hun voorkennis door klassikaal te benoemen welke stappen ze moeten zetten om valide bronnen te vinden voor een gedocumenteerd betoog.</p> <p>– Nadat de leerlingen het uitgedeelde proceswerkblad hebben gelezen en hierover de instructie van de docent hebben gehoord, benoemen de leerlingen in een klassikaal (door de docent gestuurd) vraaggesprek wat de toetstaak inhoudt en welk gedrag er tijdens toetstaak van hen verwacht wordt. Ze stellen eventueel vragen over de uit te voeren taak.</p> <p>– De leerlingen starten de toetstaak waarbij ze de stappen doorlopen zoals opgenomen in het stappenplan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De leerlingen stellen de taakeisen en aard van het te leveren product af 2. De leerlingen stellen informatievragen op 3. De leerlingen stellen de beoordelingscriteria vast 4. De leerlingen zoeken naar valide bronnen (bruikbare, betrouwbare en controleerbare bronnen) 5. De leerlingen selecteren en bestuderen de informatie en plaatsen deze in een top drie <p>Ze verslaan daarbij hun proces op het proceswerkblad waarin ze de keuzes die ze maken benoemen en motiveren.</p> <p>– De leerlingen leveren de toets in en bespreken in een klassikaal leergesprek</p>	<p>25 min</p> <p><i>(bij tijdschort kan docent beslissen de leerlingen minder bronnen te laten vinden en bespreken)</i></p> <p>5 min</p> <p>50 min</p> <p><i>(Voor dit onderdeel is</i></p>
---	---

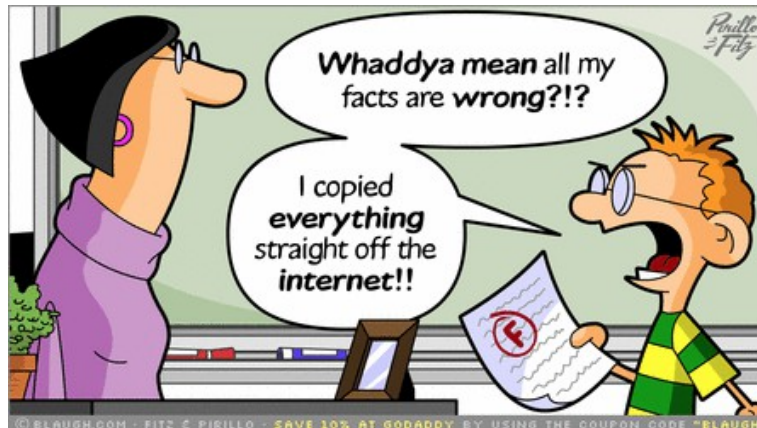
hun bevindingen. Ze vullen tot slot het evaluatieformulier in (e.v.t. buiten dit lesuur).		<i>extra tijd gereserveerd in de volgende les.)</i>
Groeperingsvorm	Als bij les 1+2:– Individueel, in duo's en klassikaal.	
Materiaal	<ul style="list-style-type: none"> • Toetstaak op papier • Proceswerkblad • Evaluatieformulier <p>Overig:</p> <ul style="list-style-type: none"> – per leerling een computer met internetverbinding – smartbord met internetverbinding om zoekopdrachten te demonstreren 	
Onderwijs-activiteiten	<p>Ik geef directe instructie over elke deelvaardigheid. Ik maak de leerstof zichtbaar op het schoolbord en digibord.</p> <p>Ik doe de vaardigheid (bronnen zoeken en selecteren) voor</p> <p>Ik begeleid de klassikale gesprekken en leid de leerlingen naar goede antwoorden. Ik bespreek het werk van de leerlingen, beantwoord vragen en geef waar nodig aanvullingen.</p> <p>Ik observeer de leerlingen. Ik stimuleer de leerlingen samen tot antwoorden te komen en ben terughoudend in het geven van aanvullende uitleg. Ik loop rond om ook tijdens de opdrachten (individueel en zelfstandig) de leerlingen naar goede antwoorden te leiden (zonder het goede antwoord te geven).</p> <p>Ik observeer hoe de leerlingen de toetstaak maken. Ik help de leerlingen niet.</p>	
Evaluatie	<p>De evaluatie van het eerste deel van de les (voor de korte pauze en start van de toetstaak) gebeurt op dezelfde manier als aan het einde van de vorige les (zie hierboven). D.m.v. van klassikale vraag- en leergesprekken enerzijds en retroperspectieve evaluatie anderzijds, breng ik de leeropbrengst van de les dus in kaart.</p> <p>De toetstaak laat zien of de leerlingen de leerdoelen hebben behaald (zie paragraaf 3).</p>	

BIJLAGE 2

Leerlingenmateriaal + handreiking docenten

2.1 Werkblad

OPDRACHT 1

Stel je moet een gedocumenteerd betoog schrijven over de stelling:

'De wettelijke verplichting voor de maatschappelijke stage dient zo snel mogelijk terug te keren!'

A. Bedenk welke eisen deze opdracht stelt en maak de volgende zinnen af:

1. De doelgroep die ik wil bereiken met mijn betoog is.....
.....
2. Het betoog dat ik lever heeft deze kenmerken.....
.....
3. Het betoog mag een omvang hebben van woorden

B. Wat ga je allemaal doen om de opdracht te laten slagen. Schrijf alle activiteiten die je moet ondernemen in een woordveld. Gebruik de ruimte hieronder.

C. Welke vier stappen moet je ondernemen om over valide bronnen te beschikken voordat je begint aan het schrijven van je gedocumenteerde betoog? Schrijf ze hieronder in de juiste volgorde op. Je begint bij de eerste stap.

STAP 1

STAP 2

STAP 3

STAP 4

OPDRACHT 2

STAP 2: (vul hier de tweede stap uit het stappenplan in)

.....

A. Je gaat nu luisteren naar een instructie over soorten vragen en het kiezen van de juiste zoektermen. Schrijf ondertussen de volgende dingen op die je docent noemt:

– Een centrale vraag is een vraag die

– Welke typen vragen noemt je docent?

.....
.....
.....

– Welke voorwaarden voor goede zoektermen hoor je voorbijkomen?

.....

.....
.....
B.. Wat zijn de criteria van een goede zoekvraag? Schrijf ze hieronder op.

.....
.....
.....

C. Maak een mindmap met alle onderwerpen die met de stelling van je betoog te maken hebben.
Onderstreep daarna de onderwerpen die je wilt behandelen in je betoog. Gebruik de ruimte
hieronder. Als je meer ruimte hebt, mag je de achterkant van dit blad gebruiken.

D. Formuleer nu de centrale vraag die jij bij het onderwerp van het betoog gaat gebruiken

.....

E. Welke open zoekvragen zou je bij deze centrale vraag kunnen stellen? Schrijf ze hieronder op.

1
2.
3
4
5.....
.....
.....
.....

F. Vergelijk jouw zoekvragen met die van je buurman. Voldoen ze allemaal aan de criteria voor een
goede zoekvraag? Overleg met elkaar en pas je vragen aan als dat nodig is. Selecteer de drie beste
zoekvragen en schrijf ze hieronder op.

- 1
2.
- 3

G. Bedenk nu samen drie zoektermen bij jullie zoekvragen

- 1
2.
- 3

OPDRACHT 3

STAP 3: (vul hier de derde stap uit het stappenplan in)

.....

Link: <https://vimeo.com/55451168>

Je gaat kijken naar een filmpje waarin een expert je uitlegt hoe je bronnen kunt beoordelen op verschillende criteria.

Na afloop van het filmpje moet je kunnen benoemen waar je op let als je bronnen gaat zoeken. Hoe bepaal je of je te maken hebt met een goede bron en wat is een goede bron eigenlijk? Gebruik de ruimte hieronder om tijdens het kijken aantekeningen te maken. Vul het schema onder B. in als het filmpje is afgelopen. Lees het schema alvast door voordat het filmpje start.

A. [ruimte voor aantekeningen]

B. Wat maakt een internetbron een goede bron? We spreken van *valide* bronnen als de informatie uit de bron voldoet aan de volgende criteria..... (vul hieronder aan)

-
-
-
-
-
-
-
-

C. Bespreek met je buurman of -vrouw of jullie nog andere dingen belangrijk vinden als je gaat bepalen of je een bron kunt gebruiken bij je betoog. Zet ze bij de lijst hierboven.

D. Bepaal nu samen welke van alle dingen die je bij C hebt opgeschreven het belangrijkste zijn en zet die hieronder in een top drie (1 = belangrijkste).

- 1.
- 2.
- 3.

E. Komen je antwoorden overeen met de conclusies die we met zijn allen trekken? Vergelijk je antwoorden met het schema dat je docent laat zien en pas ze waar nodig aan. Maak hieronder de definitieve lijst, die is straks je checklist als je zelf bronnen gaat zoeken en beoordelen.

A. BRUIKBAAR

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

B. CONTROLEERBAAR

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

C. BETROUWBAAR

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

F. Denk even na over de volgende stellingen en geef aan in hoeverre je het er mee eens bent.

	helemaal mee oneens	beetje mee oneens	neutraal	beetje mee eens	helemaal mee eens
1. Na deze les weet ik hoe ik de eisen van een taak vaststel					
2. Na deze les ben ik beter geworden in het formuleren van zoekvragen en zoektermen					
3. Na deze les weet ik aan welke 3 beoordelingscriteria bronnen moeten voldoen om ze te gebruiken bij het documenteren van mijn betoog					

OPDRACHT 4

STAP 4: (vul hier de vierde stap uit het stappenplan in)

.....

A. Je gaat kijken/luisteren naar een demonstratie die de docent je geeft op het smartbord. Beschrijf ondertussen hieronder zo nauwkeurig mogelijk welke stappen de docent zet, welke vragen hij hardop stelt en hoe en met welke woorden hij informatie selecteert.

[ruimte voor aantekeningen]

B. Vind je dat het zoekproces van je docent voldoet aan de criteria die je in de vorige opdracht hebt opgeschreven? Waarom wel/niet?

C. Kies nu samen met je buurman of -vrouw welke van de drie door de docent uitgekozen bronnen je het meest valide vindt en schrijf op waarom je dat vindt.

Beste:

Gemiddelde:

Slechtste:

D. Kijk nu opnieuw naar een demonstratie van je leraar die de bronnen nu gaat toetsen aan de drie beoordelingscriteria. Schrijf op hoe en op welke gronden hij/zij de uiteindelijke selectie maakt. Welke bronnen vindt hij/zij valide en waarom?

E. Je gaat nu drie bronnen zoeken voor bij de zoekvraag van je klasgenoot. Selecteer drie bronnen waarvan jij denkt dat ze aan de drie beoordelingscriteria voldoen. Je klasgenoot doet ondertussen hetzelfde voor jou.

1.

2.

3.

F. Wissel nu de gevonden bronnen die je voor elkaar zocht uit. Bekijk de bronnen die je klasgenoot voor je selecteerde op internet en schrijf hieronder per bron op in hoeverre deze voldoet aan de drie criteria. Motiveer je antwoord.

Bron 1: wel/niet, want:

Bron 2: wel/niet, want:

Bron 3: wel/niet, want:

G. Wissel je eigen bevinding tot slot uit met je klasgenoot en geef elkaar nog wat handige tips!

F. Denk even na over de volgende stellingen en geef aan in hoeverre je het er mee eens bent.

	helemaal mee oneens	beetje mee oneens	neutraal	beetje mee eens	helemaal mee eens
1. Na deze les heb kan ik naar bronnen moet <i>zoeken</i> die voldoen aan de 3 criteria					
2. Na deze les kan ik bronnen <i> vinden en selecteren</i> die voldoen aan de 3 criteria					
3. Na deze les weet ik aan welke 3 beoordelingscriteria bronnen moeten voldoen om ze te gebruiken bij het documenteren van mijn betoog					

PROCESWERKBLAD bij toetstaak

NAAM:

KLAS:

DATUM:

STAP 1: Vaststellen taakeisen

1. Op welke drie dingen let je bij het vaststellen van de eisen van een taak?
 - a.
 - b.
 - c.
2. Wat zijn de eisen die deze opdracht je stelt?

Bij a:

Bij b:

Bij c:

STAP 2: Informatievragen opstellen

1. Aan welke eisen moet een goede vraag voldoen?
2. Wat is de centrale vraag die je gaat gebruiken bij het zoeken naar bronnen?
3. Waarom heb je voor deze vraag gekozen?
4. Welke zoektermen kun je allemaal bedenken om een antwoord op je vraag te vinden?

5. Welke zoektermen van deze lijst ga je gebruiken? Waarom de andere niet?

6. Welke activiteiten ga je uitvoeren bij het zoeken van informatie?

STAP 3: Informatievragen opstellen

1. Beschrijf in het schema op de volgende bladzijden kort per zoekopdracht het volgende:

1. welke zoekmachine gebruik je?
2. welke zoekterm gebruik je?
3. wat is het resultaat dat je krijgt?
4. ben je tevreden over het resultaat?
5. zo ja, waarom. Zo nee, wat kun je anders doen om een beter resultaat te krijgen?

Zoektermen	Lijst met resultaten	Tevrede n ja / nee	Actie

Zoektermen	Lijst met resultaten	Review ja / nee	Actie

STAP 4: Informatie selecteren en beoordelen

1. Wat waren de eisen die je stelde aan de informatie die je zocht voordat je de bron selecteerde?
 -
 -
 -
 -
 -
 -
2. Waar heb je naar gekeken om te bepalen of de auteur van je bron wel betrouwbaar is?
3. Je hebt nu drie bronnen gevonden die je later dit blok gaat gebruiken voor je betoog. Ben je tevreden met het resultaat? Motiveer je antwoord.

STAP 4: Informatie selecteren en beoordelen

4. Welke stappen heb je allemaal doorlopen om tot dit resultaat te komen? Begin bij het moment dat je aan de opdracht begon.
 -
 -
 -
 -
 -
 -
5. Zijn er (bij nader inzien) stappen die je hebt overgeslagen? Zo ja, welke?
 -
 -

-
-
-

6. Heb je deze stappen bewust overgeslagen. Zo ja, waarom?

7. Denk je dat je elke stap moet hebben gedaan om aan de volgende te kunnen beginnen? Leg uit waarom wel/niet.

8. Wat ging er goed en wat ging er minder goed tijdens de taak?

9. Wat heb je gedaan om bij te sturen?

10. Hoe zou je een volgende opdracht anders aanpakken?

Evaluatie

De opdracht

Dat de opdracht die we kregen te maken had met het betoog dat ik nog ga schrijven vond ik.....

.....
.....
.....

Dat ik zelf een stelling uit de lijst mocht kiezen om te gebruiken voor de toets en mijn betoog vond ik

.....
.....

Ik vond de onderwerpen van de stellingen.....

.....
.....

De lessen

Doordat we de stappen één voor één behandelden, heb ik ontdekt dat

.....
.....
.....

Doordat ik telkens eerst instructie kreeg en daarna zelf een schema moest maken, heb ik geleerd om.....

.....
.....

Door het maken van schema's en ranglijsten ben ik beter geworden in.....

.....
.....
.....

Wat ik prettig vond aan het demonstratiefilmpje is

.....
.....
.....

Doordat de docent voordeed hoe je bronnen zoekt en selecteert heb ik geleerd dat.....

.....
.....

Wat ik ontdekte door samen met een klasgenoot naar antwoorden te zoeken is dat.....

.....

.....

Bij het zoeken naar drie valide bronnen voor mijn klasgenoot vond ik het lastig om.....

.....

.....

Het werken met een werkblad vond ik prettig omdat.....

.....

.....

Doordat ik elke stap die ik verrichte op moest schrijven merkte ik dat

.....

.....

	helemaal mee oneens	beetje mee oneens	neutraal	beetje mee eens	helemaal mee eens
1. Na deze lessenreeks weet ik hoe ik de eisen van een taak vaststel					
2. Na deze lessenreeks ben ik beter geworden in het formuleren van zoekvragen en zoektermen					
3. Na deze lessenreeks weet ik aan welke 3 beoordelingscriteria bronnen moeten voldoen om ze te gebruiken bij het documenteren van mijn betoog					
1. Na deze lessenreeks heb kan ik naar bronnen moet <i>zoeken</i> die voldoen aan de 3 criteria					
2. Na deze lessenreeks kan ik bronnen <i>vinden</i> en <i>selecteren</i> die voldoen aan de 3 criteria					
3. Na deze lessenreeks weet ik aan welke 3 beoordelingscriteria bronnen moeten voldoen om ze te gebruiken bij het documenteren van mijn betoog					

	helemaal mee oneens	beetje mee oneens	neutraal	beetje mee eens	helemaal mee eens
1. Na deze les heb kan ik naar bronnen moet <i>zoeken</i> die voldoen aan de 3 criteria					
2. Na deze les kan ik bronnen <i>vinden</i> en <i>selecteren</i> die voldoen aan de 3 criteria					
3. Na deze les weet ik aan welke 3 beoordelingscriteria bronnen moeten voldoen om ze te gebruiken bij het documenteren van mijn betoog					

INLEIDING

De afgelopen lessen heb je geleerd over de stappen die je doorloopt bij het vinden van goede bronnen voor je gedocumenteerde betoog. Zoals je weet ga je dit betoog daadwerkelijk schrijven en ga je daarna zelfs in debat over de stelling. Om een betoog te schrijven heb je natuurlijk wel een stelling nodig. Die ga je straks eerst kiezen uit de lijst die onderaan de opdracht staat opgesteld. Tijdens deze toets ga je opzoek naar drie goede bronnen waarmee je straks je betoog kunt documenteren. Hiervoor doorloop je alle stappen die bij het zoekproces komen kijken. Om je te helpen vul je terwijl je bezig bent een werkblad in waarop je je zoek- en selectieproces nauwkeurig bijhoudt. Dit blad krijg je uitgedeeld.

OPDRACHT

Wat ga je doen?

1. Zorg dat je achter een werkende computer zit en check je internetverbinding
2. Kies een van de stellingen hieronder en lees goed de informatie die erbij staat.
3. Sla je werkblad open en begin met de eerste stap.

Wat lever je aan het einde van de toets in?

1. Een lijst van drie bronnen, een correcte verwijzing naar de vindplaats van de bronnen en een link.
2. Een volledig ingevuld werkblad.

Je krijgt voor deze opdracht het hele lesuur (50 minuten) de tijd. Je maakt de toets zelfstandig. Als je vragen hebt, steek je je vinger op en wacht je tot ik naar je toekom.

STELLINGEN

Stelling 1: De verkoop van zeer zwak-alcoholische drank aan jongeren tussen de 16 en 18 jaar moet legaal worden.

Scholen gaan gebukt onder de nieuwe Drank- en Horecawet en worstelen met de vraag hoe iets feestelijks te organiseren rond het eindexamen zonder dat drank wordt aangeboden. Veel scholen komen tot de conclusie dat dit eigenlijk niet meer kan en daarmee sterven de officiële eindexamenfeesten uit. Docent Ferry Haan pleitte er voor om zeer zwak-alcoholische dranken wel beschikbaar te maken voor jongeren. Het gaat hier dus om drank met maximaal 2,5 % alcohol.

Stelling 2: Er moet een gedragscode komen voor het contact tussen leraren en leerlingen op sociale media.

Een gymleraar, waarvan op een filmpje te zien is hoe hij coke snuift op de tribune van een voetbalwedstrijd of een leraar die per ongeluk een foto van zijn geslachtsdeel via WhatsApp naar leerlingen stuurt. Niet alleen leerlingen moeten leren hoe zij om moeten gaan met sociale media, ook leraren worstelen hiermee. Het gaat hier om leerlingen en leraren op de middelbare school.

Stelling 3: Kernenergie is de beste oplossing voor het energievraagstuk.

Kernenergie heeft een slechte naam en dat is niet terecht. Met het oog op het dreigende energietekort is het juist een heel goed idee om nu in de opwekking van kernenergie te investeren. Het is een schone en relatief veilige energiebron met een zeer lage CO₂-uitstoot. Kortom: we moeten ophouden met de bangmakerij en inzien dat kernenergie de beste oplossing is voor het energievraagstuk.

Stelling 4: Nederlandse rechters moeten vaker gebruikmaken van het herstelrecht in plaats van het nu gangbare vergeldingsrecht.

Een jonge vrouw wordt tijdens haar werk achter de bar met een mes bedreigd door twee gemaskerde jongens die er met de kas vandoor willen. De jongens worden kort na hun vertrek opgepakt en veroordeeld tot jeugddetentie. Misdadig gewroken, slachtoffer dus tevreden? Welnee, de vrouw vindt dat jongens van die leeftijd niet in de cel horen; ze zullen er geen betere maar eerder slechtere burgers worden. Tijdens de zitting bepleitte ze daarom toepassing van het herstelrecht. Hierbij moeten dader en slachtoffer met hulp van mediators in overleg een straf bedenken die voor

beide partijen aanvaardbaar is.

Stelling 5: Studenten laten zich in hun studiekeuze te veel leiden door geld.

Volgens de Landelijke Studenten Vakbond LSVb kiezen studenten steeds vaker hun studie op basis van de hoogte van het toekomstige salaris. Door het nieuwe leenstelsel moeten ze na hun studie een groter bedrag terugbetalen dan vroeger. Met een goedbetaalde baan gaat dat natuurlijk wat makkelijker, dan als je werkt in een sector waar de salarissen lager liggen. Daarom kiezen studenten voor een studie die ze misschien minder leuk vinden, maar die wel een beter betaalde baan oplevert. De LSVb vreest voor maatschappelijke beroepen, zoals het onderwijs.

2.3 Handreikingen voor docenten

POWERPOINT Bij Les 1 en 2

[SLIDE 1]

Van opdracht naar gedocumenteerd betoog

STAP 1	Het vaststellen van de taakeisen en aard van het te leveren product
STAP 2	Opstellen van informatievragen
STAP 3	Het zoeken naar bruikbare en betrouwbare informatie
STAP 4	Het selecteren en bestuderen van informatie
STAP 5	Het presenteren van de gevonden informatie in een uiteindelijk product
STAP 6	Het evalueren van het proces.

[SLIDE 2]

Met welke stappen gaan wij de komende lessen aan de slag?

Stap 1	Vaststellen van de taakeisen
Stap 2	Opstellen van informatievragen
Stap 3	Zoeken naar bruikbare bronnen
Stap 4	Vinden en selecteren van bruikbare bronnen

[SLIDE 3]

Wat moet ik weten van de taak voordat ik aan de slag kan?

1. Wat moet de omvang van het product zijn?
2. Wat zijn de kenmerken van de taak?
3. Wat is de doelgroep van het product?

Instructiemodel voor modellering volgens Harris & Braaksma (2014).

Intervention program to improve the use of reading and writing to learn through synthesis tasks				
Session/Aim	Contents	Instructor/Student activities	Teaching Methods	Material
Activation of the representation of a synthesis task (session 1)	Processes involved in completing a written synthesis from two texts	<i>Instructor:</i> Suggests questions such as “What is a synthesis?” “Is it similar to a summary?” “How can you create a good synthesis?” <i>Students:</i> Present their ideas to the rest of the class	Brainstorming Joint reflection Guided questions	-----
PHASE I: To perform the first synthesis task through observation of the researcher <u>modelling</u> the processes employed (sessions 2-5)	Comprehension of the source texts, selection, elaboration, organization and integration of ideas in the creation of a synthesis text.	<i>Instructor:</i> Presents and explains aloud all of their thought process while they carry out activities such as Reading the source texts, underlining, taking notes, creating concept maps, etc. <i>Students:</i> Observe the instructor and take notes on all of the activities carried out by him/her	<u>modelling</u> by thinking aloud strategy Self-questioning Self-instruction	Pair of texts about the industrial revolution
Elaboration of a guideline to help students to control their own processes (to be used in all sessions) (session 5 –continuation-)	Steps to follow in creating a written synthesis from two sources	<i>Instructor:</i> Asks students to recall the activities that they have carried out previously to create a good synthesis. Using questions, they guide the process in order to recall all of the steps they have followed the previous sessions. <i>Students:</i> Collectively reach an agreement regarding which activities should be carried out in order to create a synthesis.	Guided questions Joint reflection	-----

Beschrijving van de stelling die wordt gebruikt in de oefentaak:

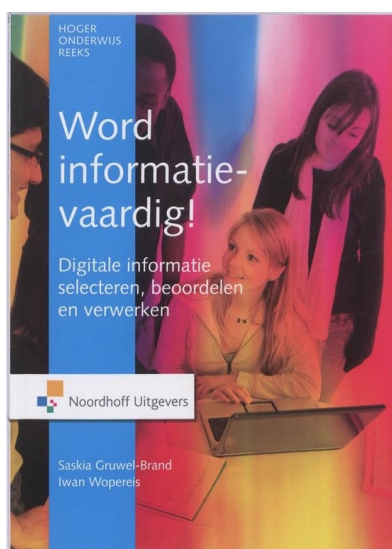
De maatschappelijke stage in het voortgezet onderwijs is per 1 augustus 2014 geen verplichte exameneis meer. Ook de extra middelen die scholen kregen voor de maatschappelijke stage zijn stopgezet. Veel scholen willen de stage het liefst behouden. Nu steeds meer taken op lokaal niveau worden uitgevoerd kan de maatschappelijke stage helpen om jonge mensen te leren om maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen. HOPE XXL stelt in de Liemers List zelfs dat een maatschappelijke stage aangemoedigd dient te worden en een goed alternatief zou zijn voor landen met een militaire dienstplicht. De stelling luidt als volgt: *'De wettelijke verplichting voor de maatschappelijke stage dient zo snel mogelijk terug te keren!'*

(bron: *Op weg naar het Lagerhuis, 2014*)

Criteria bij beoordeling van internetbronnen

A. Bruikbaarheid	B. Controleerbaarheid	C. Betrouwbaarheid
1. Taal(gebruik) 2. Aansluiting op de vraag 3. Publiek 4. Actualiteit 5. Hoeveelheid informatie	1. Auteurskenmerken 2. Referenties/links 3. Informatie komt voor op meerdere sites 4. Informatie komt overeen met voorkennis 5. Organisatie achter de site	1. Soort informatie 2. Objectiviteit 3. Primair/secundair 4. Doel

Verder lezen

In dit boek worden de volgende thema's besproken:

- Strategieën om snel informatie te vinden
- Criteria voor het beoordelen van sites en informatie
- Concrete methodes van aanpak voor het verwerken van informatie

In vijf stappen wordt aangegeven hoe je digitale informatie selecteert, beoordeelt en verwerkt:

- Verduidelijk de opdracht
- Zoek informatie
- Selecteer en verwerk informatie
- Presenteer informatie
- Reguleer en evalueer proces en product.

Auteurs: Gruwel-Brand, S. & I. Wopereis.

Titel: Word informatievaardig!

Uitgave: Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V., 2010

BIJLAGE 3

Docentenhandleiding

Docentenhandleiding

Lessenserie: Maar het staat er toch?!

Introductie

Deze lessenreeks is ontworpen voor klas 11 h/v² en leert leerlingen de juiste strategieën toe te passen bij het kritisch zoeken en beoordelen van digitaal bronmateriaal. De lessenreeks kan worden ingezet als voorbereidingsfase voor het schrijven van een eigen gedocumenteerde tekst.

Praktische eisen

- Minimaal 4 lessen onderwijstijd (ontworpen voor 4 x 50 minuten). In de lesplannen is aangegeven waar tijdswinst te behalen valt wanneer nodig.
- In alle lessen heeft de docent beschikking over een digibord met internetverbinding
- In de laatste les heeft elke leerling de beschikking over 1 computer met internetverbinding

Lessenopzet

Het gebruik van internet is voor de meeste leerlingen niet nieuw. Voor school gebruiken ze het medium vaak om te zoeken naar informatie voor werkstukken en ook thuis wordt de computer vaak gebruikt voor het spelen van spelletjes en activiteiten op social media. Dat de leerlingen ICT-vaardig zijn wil echter niet zeggen dat zij ook informatievaardig zijn. Informatievaardig ben je als je in staat bent om je informatiebehoefte te bepalen, informatievragen kunt opstellen, en bronnen kunt zoeken, kritisch kunt beoordelen, kunt verwerken en presenteren. Deze lessenreeks is ontworpen om vijf van de in totaal zeven deelvaardigheden aan te leren.

In de eerste les leren de leerlingen eerst de taakeisen en de aard van het te leveren product (bijvoorbeeld een geschreven betoog) vast te stellen. Ze bedenken bruikbare informatievragen en stellen de beoordelingscriteria vast voor de bronnen die zij gaan zoeken. Om de basiskennis over te dragen geeft de docent klassikale instructies, vervolgens benoemen ze zelf in een woordveld welke activiteiten ze belangrijk vinden bij de opdracht en evalueren ze hun bevindingen in een klassikaal gesprek. Hetzelfde doen ze vervolgens om de deelvaardigheid 'zoekvragen formuleren' onder de knie te krijgen.

In de tweede les krijgen de leerlingen eerst een filmpje te zien waarin wordt uitgelegd hoe je bronnen kunt beoordelen op betrouwbaarheid, controleerbaarheid en bruikbaarheid. Eerst zelfstandig en daarna in duo's bedenken de leerlingen welke beoordelvragen je kunt stellen bij een bron. Na een klassikaal evaluatiemoment worden in duo's schema's van deze criteria gemaakt die vervolgens klassikaal worden besproken.

Na het activeren van de voorkennis, start de derde les met een demonstratie van de docent. D.m.v. hardop denken zien hoe je alle deelvaardigheden stap voor stap toepast om tot een selectie van betrouwbare, bruikbare en controleerbare bronnen te komen. De leerlingen krijgen ruimte om te reflecteren op de demonstratie. Tot slot gaan de leerlingen zelf oefenen met de vaardigheden. Ze krijgen de opdracht elk drie bronnen te zoeken bij de zoekvraag van een klasgenoot (geformuleerd in les 1). Ze wisselen de gevonden bronnen uit en verklaren waarom dit goede bronnen zijn. De partner bekijkt de bronnen op internet en bepalen of ze de bronnen ook betrouwbaar, bruikbaar en controleerbaar achten.

Voor de toetstaak die in de laatste les gemaakt wordt, zoeken de leerlingen drie valide bronnen voor bij een toekomstig gedocumenteerde tekst. Op een proceswerkblad tonen zij aan welke stap (deelvaardigheid) ze doorlopen en benoemen en motiveren zij de keuzes die zij tijdens het zoeken en beoordelingsproces maakten. Hierdoor is het voor de docent inzichtelijk hoe de leerlingen per deelvaardigheid presteren. De toets kan gebruikt worden als tussentoets bij de beoordeling van het uiteindelijke schrijfproduct waarvoor deze lessenreeks de voorbereiding is. De toetstaak als eindproduct beoordelen heeft minder de voorkeur omdat de betekenisvolle context van de lessenreeks daarmee in het geding komt.

In de bijlage worden vijf stellingen voorgesteld die aanspreken bij de belevings- en denkwereld van de leerlingen. Uiteraard kan worden gekozen voor andere stellingen. Met name wanneer deze lessenreeks op een veel later tijdstip dat het ontwerp ervan wordt uitgevoerd, zijn er wellicht meer actuelere vraagstukken te behandelen. De stellingen worden in de bijlage niet voorzien van een bron, dit zodat het blad zo over te nemen is als toetsmateriaal. De beschrijvingen van de stellingen zijn echter deels ontleend aan www.opwegnaarhetlagerhuis.nl en www.stand.nl, overigens twee goede inspiratiebronnen voor debat- en betoogonderwerpen.

Rol van de docent

In het eerste gedeelte van de lessenreeks geeft de docent instructie over de aan te leren vaardigheden. Wanneer de leerlingen zelfstandig of in duo's opdrachten maken, zal de docent regelmatig rondlopen om de leerlingen te begeleiden en te zorgen dat zij nieuwe informatie op een juiste wijze interpreteren en eigen maken. Tijdens de klassikale evaluatiemomenten zal goed in de gaten gehouden moeten worden dat de leerlingen de juiste stappenplannen en criteria's op papier

zetten. Een taak voor de docent is ook het voordoen van de vaardigheden. Wanneer de docent geen ervaring heeft in deze activiteit, kan het zinnig zijn zich hier eerst in te trainen. Er kan ook worden gekozen voor een filmpje waarin een expert de vaardigheden voordoet. Deze zijn ruim voorradig op internet.

Materiaal

In de bijlagen zijn alle materialen opgenomen die de leerlingen nodig hebben tijdens de lessenreeks. Het onderdeel Werkblad (2.1) bevat alle invulbladen en opdrachten die tijdens de lessen gebruikt worden. Daarin is de link naar het te bekijken instructiefilmpje opgenomen. Het onderdeel Toetsmateriaal (2.2) bevat de toetstaak en het benodigde proceswerkblad. Aan het einde van dit werkblad is tevens een evaluatieblad opgenomen waarmee kan worden achterhaald wat de leerlingen zelf denken te hebben geleerd van deze lessenserie. Tot slot wordt er in Handreikingen (2.3) informatie gegeven bij de leerstof.

